

RĂZBOIUL VIITORULUI CA FENOMEN MILITAR CONTEMPORAN DIN PERSPECTIVA INFRASTRUCTURILOR CRITICE

THE FUTURE WAR AS A CONTEMPORARY MILITARY PHENOMENON IN THE PERSPECTIVE OF CRITICAL INFRASTRUCTURE

Ing.drd. Ștefan - Gabriel GEORGESCU*

Ideea elaborării acestui articol a pornit de la necesitatea de a prezenta într-o concepție unitară și coerentă problematica fundamentală a războiului informațional ca fenomen militar contemporan. Voi prezenta în acest articol tematici precum: apariția și evoluția conceptelor de război al viitorului; trăsăturile fenomenului militar contemporan din perspectiva infrastructurilor critice; funcționalitatea conceptului război de tip conflict social. Sunt capabile organismele internaționale (ONU, UE, NATO, OSCE, OTSC, OCS etc.) să facă față noilor provocări, precum războiul bazat pe rețea, crima organizată transfrontalieră, terorismul informațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, pentru a enumera doar câteva dintre marile pericole ce pot arunca umanitatea în haos și anarhie? Mai pot fi eficiente vechile instrumente (sistemul de drept umanitar internațional, serviciile de informații, contrainformații și de securitate) pentru a readuce pacea și prosperitatea popoarelor și națiunilor lumii? Iată doar câteva întrebări ce frământă societatea civilă deopotrivă cu comunitatea oamenilor politici, a militarilor și, nu în ultimul rând, a protagoniștilor frontului secret. Desigur că fiecare interogație în parte ar putea constitui un domeniu separat de cercetare și de meditație. A le trata împreună înseamnă un efort de sinteză a tot ceea ce este, sau ar trebui să fie, legat de problematica, atât de complexă, a securității.

The idea of developing this article started from the need to present a unified and coherent view of the fundamental problem of informational war as contemporary military phenomenon. In this article we will present topics such as: the emergence and development of future concepts of war; features of contemporary military phenomenon in terms of critical infrastructure; use of “social conflict” type war. Are international bodies (UN, EU, NATO, OSCE, CSTO, SCO etc.) capable to facing new challenges such as network warfare, transnational organized crime, terrorism information, proliferation of weapons of mass destruction, to name just a few of the great dangers that could throw humanity into chaos and anarchy? Can old tools be effective (the system of international humanitarian law, intelligence, counterintelligence and security) to restore peace and prosperity of the peoples and nations of the world? Here are a few questions that bother civil society alongside community politicians, the military, and last but not least the secret frontline protagonists. Of course every question could be subject to research and meditation. Treating them together, means an effort of all that is, or should be linked to the issue, so complex security.

Cuvinte-cheie: războiul viitorului; arme de război; fenomen militar contemporan; infrastructuri critice; război de tip conflict social; industrializarea războiului; vector putere.

Keywords: future war; weapons of war; contemporary military phenomenon, critical infrastructure, war-type social conflict; war industrialization; vector power.

După anul 1989, în lume, s-a realizat o nouă situație strategică cu un înalt grad de complexitate și în acest context problematica acțiunilor militare

este analizată din diferite unghiuri și puncte de vedere, sub multiple aspecte, încercându-se a se evidenția mai pregnant învățămintele din desfășurarea unor războaie mai vechi, sau mai recente, învățămintele ce pot sta la baza descifrării legislațiilor și reglementărilor de care să țină seama în conflictele actuale și mai ales viitoare pentru a putea obține succesul împotriva adversarului.

*Universitatea din București – Facultatea de fizică

Centrul de cercetare 3 Nano-SAE

e-mail: stefan.georgescu@3nanosae.org

Începutul de secol și de mileniu pune în evidență noi concepții de ducere a conflictelor militare. Fenomenul militar modern a demonstrat că folosirea tuturor mijloacelor într-o confruntare armată dau, din ce în ce mai mult, o fizionomie nouă luptei și operației ca și infrastructură critică.

Confruntarea armată modernă va avea un aspect tot mai integrator, câmpul de luptă fiind caracterizat de noi dimensiuni și trăsături ce se regăsesc în fronturi discontinue, rapiditate în organizarea, planificarea și executarea manevrelor, lovirea concomitentă a obiectivelor atât la contact, cât și în adâncime. Actualele perfecționări ale tehnicii militare constituie o urmare și, totodată, un fel de continuare în domeniul militar a perfecționărilor tehnologice din științele naturii: fizica modernă, matematica, astrologia, chimia, cibernetica, electronica și a altor științe care și-au găsit aplicații specifice în domeniul militar.

Așadar, războiul viitorului bazat pe infrastructuri critice oferă cu certitudine perfecționarea unor categorii de sisteme de armament, de mare putere de distrugere, capabile să acționeze în cele patru medii de confruntare, să lovească obiective la distanțe foarte mari, în scurt timp și cu maximă precizie, în orice condiții de timp, anotimp și stare a vremii.

Definiție

Tendențele fenomenului militar sunt date de legea violenței de a se manifesta fără limite, de fapt „folosirea violenței fizice – afirma Clausewitz –, în întreaga ei amploare (...) trebuie să obțină o superioritate, dacă adversarul nu o face. Prin aceasta el impune celuilalt legea sa și, astfel amândoi se supralicitează până la extrem, fără să poată exista și alte limitări decât acelea ale contraponderilor inerente”¹.

În anumite etape și momente, tendințele sunt materializate în fapte și în evenimente ca momente calitative pe care fenomenul militar la îmbracă în evoluția sa. Faptele și evenimentele sunt de natură politică, economică, științifică, socială etc. Acest lucru face ca modul de manifestare a fenomenului dintr-o anumită etapă sau moment să nu mai fie identică cu o etapă trecută sau cu cea viitoare.

Trăsături ale fenomenului militar contemporan

Indiferent de momentele calitative pe care le îmbracă fenomenul militar, dintr-o perioadă sau alta, tendințele generale sunt aceleași. O privire

generală asupra fenomenului militar scoate în evidență faptul că:

- tendințelor naturale ale războiului absolut li se opun factori (politici, economici, morali, religioși etc.) care, în funcție de situație și împrejurări, se opun ridicării luptei armate la nivelul violenței extreme;

- subordonarea fenomenului militar scopului politic: violența, forța brută, în calitate de element principal al puterii, a fost, este și va fi un instrument de promovare și de impunere a scopului politic;

- fenomenul militar se manifestă, în principal, prin lupta armată care reprezintă un tip specific de acțiune socială ce are drept scop dezorganizarea sistemului de acțiuni ale inamicului, capturarea sau nimicirea acestuia;

- folosirea violenței în întreaga ei amploare impune, pentru dobândirea superiorității asupra adversarului, folosirea inteligenței, adică o înaltă raționalitate a acțiunii, care presupune inventarea de instrumente din ce în ce mai „inteligente” și o normare corespunzătoare, astfel încât să se minimizeze intervenția directă a luptătorului în lupta armată, transformându-l în „supraveghetor intervenționist al luptei” cu năzuința spre o „supraveghere pură”;

- fenomenul militar are tendința de a forma structuri menite să-i confere capacitatea de a se manifesta ca fenomen totalizant de subordonare a tuturor resurselor naturale, materiale și umane ale acțiunilor sociale și instituțiile corespunzătoare acestora, de a impune o anumită ordine militară în sistemul social, înțeleasă ca „... ansamblul activităților, legăturilor și proceselor care dau conținut și finalitate dezvoltării sferei militare generând în lume o anumită piramidă a puterii, un sistem de dominare și subordonare, o rețea de dependențe ierarhice și o structură de control bazate pe manipularea forței armate (în totalitatea determinărilor sale), înserate relațiilor internaționale contemporane”². Ordinea militară este profund beligenă, deoarece relațiile dintre principalele centre de putere sunt competitive iar, datorită caracterului lor global, adversitatea se transmite sau se manifestă prin alți numeroși subiecți ai vieții internaționale la niveluri și în zone din cele mai diverse. Această tendință este negată de procesul de redistribuire a puterii, al multiplicării centrelor de putere în curs de desfășurare în viața internă și internațională;

• ca manifestare a violenței paroxistice, fenomenul militar se instituie ca un „constituent major sau chiar ca un element unic al securității”³, al echilibrului în cadrul unui sistem social, fie de natură statal sau global. Prin prezența și ponderea sa în balanța puterii, componenta militară conduce la schimbări în balanța securității. În ecuația securitate – forța militară, aceasta din urmă determină, de cele mai multe ori, sindromul securității. Acest sindrom este produs de acele puteri la care nimeni nu ar putea să le abolească independența și suveranitatea națională și, de aceea, acestea sunt, așa cum observă Karl Deutch „cele care cheltuiesc în cea mai mare măsură bani, muncă, resurse, eforturi în urmărirea a ceea ce guvernele, elitele și oamenii consideră securitatea lor națională”. Dar acest fapt, observă același autor, nu face altceva decât să se supună unui” ... fel de lege a lui Parkinsson aplicată securității naționale; sentimentul de insecuritate al unei națiuni crește direct proporțional cu puterea sa⁴. Deși securitatea statului depinde, în ultimă instanță, de puterea militară, insecuritatea crește odată cu sporirea sa.

Începutul secolului XXI arată faptul că sindromul insecurității se deplasează din zona exclusiv militară spre cea economică. Resursele – materiile prime, sursele primare de energie, hrană, apa etc. – devin esențiale în cadrul strategiilor de securitate națională, dar mai ales în cele globale. Fenomenul militar va rămâne și în continuare un vector potențial și real al puterii în realizarea strategiilor de securitate națională și globale.

Războiul tip specific de conflict social

Terminarea celui de-al Doilea Război Mondial și începutul unei noi perioade în istoria omenirii formulează fenomenului militar cerințe militare fără precedent și reclamă roluri militare noi. Apariția armei nucleare și dotarea acesteia cu mijloace pentru a o transporta la țintă (rachete intercontinentale, rachete de croazieră, bombardiere, submarine, platforme spațiale), accelerarea ritmurilor de creștere a cheltuielilor militare cu lansarea programelor pe baza cărora vor fi dezvoltate și introduse noi arme, militarizarea masivă a științei etc. au creat disponibilități de a extinde spectrul jumătăților de război.

Armele nucleare au început să fie judecate ca „arme de război”, iar funcționarea lor să fie definită în concepțiile doctrino-strategice, în mod direct,

în legătură cu purtarea și câștigarea războiului. Războiul era preconizat să se desfășoare, iar conflictele militare postbelice s-au desfășurat sub umbrela „echilibrului teorii” (conceptele strategice „Represaliile masive”, „Ripostă gradată”, „Răspunsul controlat”, „Distrușterea reciproc asigurată”, „Opțiuni nucleare limitate”, „Echivalența esențială” etc.), a descurajării nucleare, tendință care s-a manifestat și la sfârșitul secolului XX, dar și în secolul XXI. *Perfecționarea tehnologică* – inclusiv diversificarea tipologică – a armamentului nuclear i-au determinat pe teoreticienii militari și politologi să considere puțin viabil recursul la arme nucleare pentru gestionarea crizelor și rezolvarea pe cale violentă, a disputelor internaționale. „Noile arme erau atât de distructive” – arată profesorul Steven J. Zolga – încât părea de neconceput ca vreun oraș sau vreun popor să reziste ravagiilor provocate de ele într-un război pe viață și pe moarte. În mai puțin de un secol, armele au evoluat de la tunuri încărcate pe la culată, care ținteau de la câțiva iarzi și distrugeau totul pe o distanță de câțiva iarzi de la locul impactului, la rachetele termonucleare, capabile să lovească la mii de mile și să distruagă orașe întregi. Atacarea orașelor a avut ca efect faptul că civilii puteau fi acum, în aceeași măsură ca și soldații, victime ale noilor tehnologii de război⁵.

Masiva militarizare a științei, atât a celor care studiază substanța, cât și a celor socio-umane, a dus la „industrializarea războiului”. A crescut rolul vital al industriilor militare în crearea și în susținerea puterii militare, a transformat centrele economice ale inamicului în obiective primordiale pentru noile arme. Dacă astăzi mai există diferențe de opinie privind importanța rolului jucat de bombardarea obiectivelor industriale în câștigarea celui de-al Doilea Război Mondial, evoluția armelor nucleare a pus capăt disputei privind eficacitatea finală a supremației aeriene strategice. Salturile tehnologice ale căror începuturi le constituie lansarea, pentru prima dată în spațiul cosmic a unui satelit artificial de către sovietici – PS-ul Sputnik, la 4 octombrie 1957, – moment care pentru autori „Asaltul cosmosului a început”, iar pentru SUA a reprezentat un fel de „Pearl Harbor” tehnologic⁶, au extins războiul și în Cosmos. Se recunoaște faptul că în spațiul cosmic nu există suveranitate națională și, totodată, cursa pentru invulnerabilitate a căpătat noi dimensiuni calitative. Pe de altă parte, militarizarea științei

a imprimat o nouă trăsătură conflictelor militare postbelice, cea cumulativă. Perioada postbelică a adus cu sine o adevărată „confuzie” între pace și război, o ambiguitate a stării care altădată era definită prin „tăcerea armelor”. În timp de „pace”, omenirea a fost confruntată cu utilizarea masivă a forței sau s-a vorbit, ceea ce acum se face mai explicit, de exemplu, de războiul psihologic, războiul economic, ideologic, informațional etc. Nu este vorba despre o problemă semantică, ci despre un fenomen real al proliferării războiului, al multiplicării prezenței – sub forme variate – a violenței armate în viața socială, în relațiile dintre state.

Cea mai mare parte din perioada postbelică a fost dominată de aceea a Războiului Rece, în care pacea putea fi realmente considerată ca un fel de „continuare a conflictului cu (oarecum) alte mijloace” este o expresie elocventă a acestei realități. Existența sa nu poate fi pusă la îndoială nici acum, când vorbim despre începutul erei destinderii sau despre anacronismul logicii confruntării. Fenomenul militar și-a făcut simțită prezența prin numeroase fapte, și anume: menținerea sub arme a milioane de oameni, fapt inimaginabil altădată în timp de pace; proliferarea obstinantă a structurilor care „trăiesc” de pe urma pregătirii sau ducerii războiului și subordonarea de către organismul militar a noi sectoare ale vieții publice: cursa înarmărilor, conservarea unor focare de încordare în diferite părți ale lumii; utilizarea „neoficială” fără declarație de război și, uneori, târziu ajunsă la cunoștința opiniei publice, încheierea provizorie a mai tuturor conflictelor etc.

Analiza activităților militare permite să se pună în evidență și creșterea deosebită a frecvenței, ca și a intensității războiului clasic, a numărului conflictelor, a mărimii forțelor angajate, a ariei geografice cuprinse și a numărului de țări implicate, a costurilor sale materiale și umane. Își face apariția pe scară largă un nou tip de conflict armat: conflictul local prelungit. Proliferat în umbra „echilibrului terorii”, dus cu mijloace „tradiționale”, acest gen de război a făcut în trei decenii aproape tot atâtea victime cât și în ultima conflagrație mondială; cât privește consecințele lor, acestea nu se limitează la o anumită regiune a globului, ci datorită structurii indivizibile a lumii de azi, pot degenera, afectând prin escaladă întregul echilibru mondial.

Evoluția armelor nucleare a determinat ca acțiunea militară proiectată a se desfășura pe

principalele teatre de acțiune militare (în special, în teatrele de acțiuni militare din Europa) să fie subordonate doctrinelor strategice nucleare dezvoltate de cele două mai puteri militare ale momentului SUA și Rusia. Programele tehnologice strategice au adus modificări substanțiale în ceea ce privește organizarea și compunerea diferitelor categorii de forțe armate și arme. Saltul spectaculos l-a înregistrat și modalitatea în care se realizează actul de decizie. Matematizarea și cibernetizarea procesului de luare a deciziilor a determinat creșterea eficienței acțiunilor, o înaltă raționalizare a actului de comandă atât pe verticală, cât și pe orizontală.

În epoca postbelică, scenariile de război ale celor două superputeri politico-militare înfățișau folosirea întregii game de arme nucleare și desfășurarea unor vaste formațiuni de tancuri înaintând pe un covor nuclear și chimic în supremul război de uzură. Relația dintre superputeri a fost dominată de către armamentul nuclear și puterea de distrugere în masă la nivel absolut. În cursa de a mări anvergura, viteza și forța de distrugere a armelor, limitele supreme fuseseră atinse în toate sensurile practice. „Dezvoltarea războiului modern – războiul epocii industriale – afirma A. Toffler, ajunsese la contradicția finală. Se impune cu necesitate o adevărată revoluție care să reflecte noile forțe economice și tehnologice eliberate de cel de-Al Treilea Val al Schimbărilor”⁷⁷.

Războiul viitorului

Perfecționarea acțiunilor tradiționale

Evoluția acțiunilor netradiționale

Noua dimensiune a revoluției științifice și tehnice schimbă modul de dobândire a avuției. Cunoașterea devine sursă inepuizabilă și, totodată, obiect al muncii și baza formării avuției. Capacitatea de a dobândi, a genera, a distribui și a aplica, strategic și operațional cunoașterea devin valori intangibile.

Pe fundalul transformărilor fundamentale determinate de cunoaștere se dezintegrează întreaga structură a puterii care a menținut lumea asamblată și ia naștere o nouă structură de putere radical deferită, fenomen ce se întâmplă la toate nivelurile societății omenești. Violența structurală ia alte înfățișări mai subtile, tinzând să devină de natură holistică. La birou, în supermarket, la bancă, în

cabinetele administrative, în biserici, spitale, școli și locuințe, vechile tipare ale puterii se fracționează de-a lungul unor linii ciudate⁸. Această frângere a autorității de tip vechi în afaceri și în viața cotidiană se accelerează chiar în momentul de față, când structurile globale de putere se dezintegrează la rândul lor. Avem motive întemeiate să credem că forțele care zguduie actualmente puterea la toate nivelurile sistemului uman vor deveni mai intense și mai omniprezente în anii imediat următori. Din această restructurare masivă a relațiilor de putere, asemănătoare deplasării și fricțiunilor plăcilor tectonice înaintea unui cutremur, va proveni unul dintre cele mai rare momente ale istoriei omenirii: o revoluție în însăși natura puterii. Un „powershift” nu se rezumă doar la transferul puterii. O transformă⁹.

Emergența unor noi centre de putere regionale, cu influență crescândă la nivel global, constituie o altă trăsătură de manifestare a puterii. Lumea alunecă treptat și sigur către o configurație multipolară în care superputerile sunt departe de a mai fi un factor în ansamblul raporturilor globale. *Vectorul de putere – factorul militar (violența)* – încetează a mai fi apanajul celor două superputeri SUA și Rusia. *Noile centre de putere* – China, Japonia, Germania, Europa, cu motorul ei franco-german, Iran și țări în devenire ca centre de putere India, Brazilia, Nigeria – reclamă dreptul la decizie în gestionarea factorului militar. În aceste condiții, folosirea factorului militar în zonele fierbinți ale lumii se „democratizează”. Noile centre de putere vor participa, în funcție de interesele imediate sau strategice și, în proporții diferite pentru gestionarea crizelor (coalizioni). Coaliția multinațională, a cărei lider a fost SUA împotriva Irakului, în criza din Golful Persic (1990, 1991 și 2003) implicarea NATO și a altor centre de putere în conflictul din fosta Iugoslavie și Afganistan, precum și în alte locuri tensionate și de conflict militar, marchează începutul democratizării factorului militar și punerea lui la dispoziția unor organizații și organisme internaționale și a unor instanțe internaționale create conjunctural.

În viitor, violența devine tot mai dependentă de tehnologiile intensive ale cunoașterii, ca microelectronica, materialele avansate, optica, inteligența artificială, sateliții, telecomunicațiile, simulările și software-ul evoluat. Fenomenul militar, forța militară în special dovedește o capacitate de hiperviolență. Golurile lăsate de

destructurarea bipolarismului sunt umplute de alte națiuni. Acestea au devenit mari cumpărătoare de tehnologie de vârf pentru realizarea ambițioaselor programe de dobândire a unor puternice capacități distructive. Se proiectează și se realizează instalații pentru producerea armelor nucleare, chimice și bacteriologice, precum și vectori pentru transport la țintă, ceea ce determină ca distribuția acestor arme în lume să nu poată fi fixă și nici stabilă.

Demonopolizarea armamentului nuclear și modernizarea armamentului convențional au deschis o acerbă luptă pe piața microelectronicii și optoelectronicii, pentru dobândirea de echipamente și de componente necesare îmbunătățirii radicale a preciziei. Se apreciază că în cazul în care țările producătoare de componente ale inteligenței artificiale ar înceta vânzarea acestora către marile puteri nucleare ar putea da naștere unor situații neprevăzute. Referindu-se la nevoile SUA de tehnologia avansată a semiconductorilor de fabricație japoneză, Shintaro Ishihara, fost membru al Cabinetului în Japonia, arăta într-o lucrare „Japonia care poate spune nu” (1989), că: „S-a ajuns în situația în care, indiferent cât de mult își mai continuă expansiunea militară, dacă Japonia ar înceta să le mai vândă cipuri, n-ar mai face nimic. Dacă, de exemplu, Japonia ar vinde Uniunii Sovietice (astăzi, Rusia a.c.), și ar înceta să le mai vândă americanilor, acest fapt ar răsturna întreaga balanță militară; unii militari spun că dacă Japonia s-ar gândi să facă așa ceva, ar fi ocupată. Categorie, trăim vremuri când se poate ajunge chiar și până acolo”¹⁰.

Transformările din situația puterii impune o adevărată revoluție în gândirea militară, o revoluție care să reflecte noile forțe economice și tehnologice elaborate de cel de-Al Treilea Val. Știința și comunicarea vor fi motoarele secolului XXI. Aceasta este noua putere, afirmă A. Toffler. Uneltele inteligente produc arme inteligente. Nimic nu o demonstrează mai bine decât modul în care s-a desfășurat, în anul 1991, Războiul din Golful Persic, care se poate caracteriza ca „război al minții (spiritului) împotriva materiei”.

Războiul își schimbă fizionomia, și anume: concepția, tipologia, paradigma strategică, doctrine, acțiuni (pregătirea trupelor, armament și tehnică, conducerea acțiunilor de luptă, formele și procedeele de luptă etc). Teatrele de operații militare ale ultimului deceniu al secolului XX și

Începutul secolului XXI se poate aprecia că au devenit expresia salturilor de la armate de masă la grupări de forțe suplă, și de la sisteme clasice la sisteme de armament în care confruntarea este nu numai de forțe și mijloace, ci și de sisteme militare. De fapt, cu războiul din Golful Persic – apreciază Newt Gingrich¹¹ – „lumea a fost martoră a primului război între sisteme militare ale celui de-Al Treilea Val și o mașinărie din Al Doilea Val. Operațiunea „Furtună în Deșert” a constat în anihilarea irakienilor de către americani și aliații lor, în mare măsură fiindcă sistemele tip Al Treilea Val s-au dovedit pur și simplu covârșitoare. Sistemele antiaeriene foarte sofisticate, proprii celui de-al Doilea Val, n-au fost de nici un folos în confruntarea cu aeronavele insesizabile tip Al Treilea Val. Armatele din tranșeele celui de-Al Doilea Val au fost simplu depășite și anihilate în fața sistemelor de țintire și logistică din Al Treilea Val. Rezultatul a constat într-o campanie la fel de decisivă ca și înfrângerea forțelor gen Primul Val ale Mahdi-ului din Omdurman de către armata anglo-egipteană tip Al Doilea Val, în anul 1989¹². Desfășurarea războiului a fost în întregime răsturnată.

Războiul viitor ca infrastructură critică va deveni esențial și urmează să schimbe întreaga natură a beligeranței, și anume:

- deplasarea cauzelor conflictelor militare din zona reală (economică) spre zona preponderent etnică și religioasă în care vrășmașul nu-l mai constituie „străinul” cu care nu se poate comunica prin limbaj, ci rudele, prietenul, vorbitorul aceleiași limbi sau dialect; mai precis, se poate afirma că, din zona economică, conflictul a trecut în zona moral-religioasă, apoi în cea a ideologiei, iar astăzi, în vidul moral și ideologic, este introdus etnicul, rasialul și religiosul (inter și interconfesionalul);

- trecerea de la forma brutală a folosirii forței la modalități mai subtile: intervenții armate pentru sprijinirea sau instalarea unui regim constituțional sau nu, favorabil puterii politico-militare intervenționiste; impunerea sau menținerea păcii; blocate etc. cu alte cuvinte, apariția unor noi tipuri de operații militare în raport cu cele clasice altele decât războiul;

- îmbinarea tipului clasic de agresiune cu noi tipuri: agresiune economică, culturală, psihologică, religioasă, informatică, informațională, în rândul căreia cea simbolică joacă un rol important. Războiul informațional a devenit o realitate într-o

lume a consumului de semne și de simboluri. De fapt, acest tip de război se poate defini ca fiind cucerirea și stăpânirea minții cu ajutorul semnelor, simbolurilor și consensul asupra sensului acestora; va fi un război al civilizațiilor și, de ce nu, un război al culturilor. Va fi un război total și absolut, întrucât ținta o constituie întreaga populație a unui stat, iar scopul îl constituie, în ultimă instanță, schimbarea sistemului de mentalități și valori. De fapt, câmpul de luptă îl va constitui lumea pe care o gândim;

- forțele armate, mijloacele militare, își mențin rolul de „cea mai bună soluție” prin care o putere politico-militară să-și impună interesele pentru restabilirea sau menținerea ordinii politice, pentru impunerea sau menținerea păcii în zona sa de interes. Noile armate care se construiesc în prezent vor trebui să-și schimbe orientarea către spațiu, cu o orientare către timp, acționându-se pentru modelarea unei forțe care să corespundă imperativelor prezente și viitoare. O caracteristică va fi fundamentală în viitor, și anume, profesionalismul, care va mări forța de angajare, bazată pe competență și responsabilitate;

- adecvarea doctrinelor militare în sensul sporirii capacității de a proiecta puterea pe distanțe mari, cu viteză superioară, cu accent pe operații conjugate între diverse servicii, operații multinaționale, atacuri simultane sincronizate, controlul executării în timp real al acestora și al tempoului luptelor, precum și pe o mai mare dezvoltare a inițiativei și pe o mai mare încredere în soldații de calitate. Doctrina militară – observă A. Toffler¹³ – continuă să se schimbe în toate armatele lumii. Dar dacă ascultăm cu atenție, indiferent că termenii formulați în chineză sau italiană, în franceză sau rusă, temele centrale rămân acelea ale luptei Aero-Terestre și ale Operațiilor Aero-Terestre, capacitatea de a vedea în adâncime, o realitate complet realizată după publicarea doctrinei SUA, revizuite „Bătălia Aero Terestră” în 1986, care a pus accentul pe arta operativă. În noile doctrine militare, armele nucleare își păstrează rolul de descurajare și de amenințare. Scopul de bază al forțelor nucleare NATO – se arată în documentele Alianței Nord-Atlantice – rămâne în continuare politic: păstrarea păcii și evitarea războiului sau a oricărui tip de constrângere. Sunt proiectate și introduse noi tehnologii, arme high-tech care sfidează vechile doctrine militare. Introducerea acestora pe câmpul de luptă au impus ca în cadrul noilor doctrine să se pună accentul pe

coordonarea strânsă între sol și aer, pe lovituri în profunzime pentru a împiedica eșaloanele unu, doi și următoarele să ajungă pe teatrul de operații și cel mai semnificativ – pe folosirea noilor tehnologii pentru a lovi țintele anterior repartizate armelor nucleare¹⁴. Astfel, se reduc riscurile confruntării nucleare;

- acțiunile militare, de luptă, în special, se vor deosebi în mare măsură de cele din cel de-al Doilea Război Mondial și conflictele militare postbelice. Astăzi, ca și în viitor, acțiunea militară se individualizează, în raport cu cele postbelice, prin: amploarea în timp și spațiu, forțe și mijloace speciale, complexitate, intensitate, schimbări bruște a situațiilor la toate nivelurile; acțiunile de luptă se vor duce în toate mediile atât pe uscat, pe apă, în aer, sub apă și în cosmos; folosirea de forțe și mijloace diversificate cu caracteristici tehnico-tactice superioare având o mare mobilitate, putere de foc, bătaie, precizie, efect mărit de nimicire și distrugere, context în care surprinderea tehnologică și luarea măsurilor de prevenire a acesteia va continua să joace un rol important; acțiuni cu un caracter deosebit de manevrier insistându-se îndeosebi pe învăluire și întoarcere; mare consum de muniții, carburanți și alte materiale, distrugerea căilor și nodurilor de comunicații, lucrărilor de artă, dar și dislocări uriașe de populație pe criterii etnice, religioase etc.; tendința ca, în majoritatea situațiilor, să se evite confruntările directe, frontale, pe acțiunile duse de formațiuni mici, cu o mare putere de foc, autonomie relativă în acțiune, printr-o mare diversitate de procedee tactice, în special la flancuri, la intervale și în adâncimea dispozitivului inamicului, acolo unde și când acesta se așteaptă mai puțin; angajarea în luptă a unor adevărați profesioniști, cu înalte calități psihice și fizice, capabili să angajeze acțiuni complexe, rapide și de o deosebită violență, în condiții variate de teren, climă, anotimp, noapte și zi; realizarea unui raport echilibrat între un nivel deosebit al instruirii și dotarea cu armament și tehnică de luptă, precum și cu sisteme periferice. Sunt conturate în diferite studii elaborate de către specialiștii militari, noile caracteristici ale operației și luptei ca: acțiuni asimetrice, mobilitatea, adaptabilitatea, descentralizarea, manevrabilitatea, flexibilitatea, simultaneitatea, continuitatea, ritmul înalt de acțiune, modularitatea, digitalizarea, amplificarea forței de lovire etc.;

- obținerea succesului pe câmpul de luptă se va baza, și în viitor, pe o bună și riguroasă organizare și pregătire a acțiunilor în cele mai mici amănunte, dar și pe o normare clară, precisă și elastică. În acest sens, în armatele din aproape toate statele dezvoltate din Europa, America de Nord, Orientul Mijlociu și Asia s-au intensificat preocupările pentru elaborarea de noi regulamente de luptă în acord cu obiectivele strategice, dezvoltarea tehnicii moderne și structurilor organizatorice adoptate sau în curs de adoptare, cu noile concepții de a proiecta forța militară și în alte medii decât războiul, precum și cu faptul că astăzi, dar și în viitor acțiunea comandanților de pe treapta cea mai de jos a ierarhiei militare este în consonanță cu obiectivele politice urmărite în conflict de către autoritatea la nivelul cel mai înalt. Dincolo de orice speculații care se fac în teoria acțiunii militare, astăzi, acțiunea militară se află în fața unui nou mod de a norma;

- câmpul de luptă al viitoarelor acțiuni militare va fi cu totul altul de până acum. O serie de studii despre câmpul de luptă în viitor sau al „războiului din Al Treilea Val” au introdus conceptele de „câmp de luptă extins”. Concepției tradiționale (liniare), potrivit căreia există un front și adâncime, îi va urma un câmp de luptă extins (tridimensional), în care nicio zonă nu va fi ferită de atacurile precise și nimicitoare. Extinderea câmpului de luptă în timp, spațiu și scop prin toate resursele disponibile va necesita varietatea de opțiuni în luarea deciziei, descentralizarea execuției, accesul la informațiile necesare, relațiile militari-civili, capacitatea de gestionare a situației postconflict etc.

Concluzii

Cu siguranță războiul viitorului ca fenomenul militar va evolua odată cu evoluția societății postmoderne. Perioada de tranziție va fi marcată de numeroase conflicte în care armatele cu doctrine, structuri și echipamente specifice societăților informaționale vor avea câștig de cauză. Reacțiile asimetrice la acțiunile militare moderne probabil că vor dăinui mult timp, ele luând locul conflictelor militare clasice.

Consider că fenomenul militar contemporan a scos în evidență caracterul integrat, aeroterestru și naval al acțiunilor militare, demonstrând că folosirea tuturor armelor, specialităților și mijloacelor militare într-o confruntare modernă duce la obținerea victoriei în câmpul de luptă al viitorului.

Trebuie reținut că una dintre implicațiile deosebite ale evoluției fenomenului militar asupra fizionomiei acțiunilor militare se regăsește în viteza de reacție și de acțiune necesară în condițiile actuale. Rata ridicată a schimbărilor în câmpul de luptă modern impune un timp cât mai scurt pentru informare, decizie și acțiune. Această cerință presupune realizarea unor sisteme complexe de cercetare, supraveghere și lovire în care intervenția omului să fie minimă.

NOTE:

1 Carl von Clausewitz, *Despre război*, Editura Antet, București, 2000, p. 9.

2 http://www.mapn.ro/publicatii/2_2011.pdf, accesat la 04.08.2016.

3 Traian Grozea, *Implicațiile fenomenului militar în viața internațională*, Editura Politică, București, 1987, p. 15.

4 Karl Deutch, *The Analysis of International Relations*, Vol. 45, No. 4 (Oct., 1969), Editura Royal Institute of International Affairs, p. 101, <http://www.jstor.org/stable/2613344>

5 Steven J. Zaloga, Jim Kinnear, *T-34-85 Medium Tank 1944-94*, Oxford: Osprey Publishing, 1996, p. 9.

6 *Ibidem*, p. 195.

7 Alvin și Heidi Toffler, *Război și antirăzboi. Supraviețuirea în zorii secolului XXI*, Editura Antet, București, 1995, p. 56.

8 Alvin Toffler, *Puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1996, p. 11.

9 *Ibidem*, p. 12.

10 Alvin Toffler, *op.cit.*, p. 422.

11 Newt Gingrich, *Cuvânt- înainte*, în Alvin și Heidi Toffler, *Politica în Al Treilea Val*, București, 1995, p. 11.

12 *Ibidem*.

13 Alvin Toffler, *op.cit.*, p. 86.

14 Organizația Nord-Atlantică, *Parteneriat și cooperare*, A.I.S.M., 1994, p. 45.

BIBLIOGRAFIE

Clausewitz von Carl, *Despre război*, Editura Antet, București, 2000.

Deutch Karl, *The Analysis of International Relations*, Vol. 45, No. 4, Editura Royal Institute of International Affairs, oct. 1969.

Frunzeti Teodor, *Globalizarea securității*, Editura Militară, București, 2006.

Grozea Traian, *Implicațiile fenomenului militar în viața internațională*, Editura Politică, București, 1987.

Held David, McGrew Anthony, Goldblat David, Perraton Jonathan, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, Iași, 2004.

Miroiu Andrei, Ungureanu Radu-Sebastian (coord.), *Manual de relații internaționale*.

Mureșan M., *Reflecții despre fenomenul militar*, Editura UNAp, București, 2004.

Mureșan M., Stăncilă L., Enache D., *Tendențe în evoluția teoriei și practicii războiului*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2006.

Mureșan M., Văduva G., *Războiul viitorului - viitorul războiului*, Editura UNAp, București, 2004.

Neguș Silviu, *Geopolitica. Universul puterii*, Editura Meteor Press, București, 2008.

Newt Gingrich, *Cuvânt-înainte*, în Alvin și Heidi Toffler, *Politica în Al Treilea Val*, București, 1995.

Stiglitz E. Joseph, *Mecanismele globalizării*, Editura Polirom, Iași, 2008.

Toffler Alvin și Heidi, *Război și antirăzboi. Supraviețuirea în zorii secolului XXI*, Editura Antet, București, 1995.

Toffler Alvin, *Puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1996.

Zaloga J. Steven, Kinnear Jim, *T-34-85 Medium Tank 1944 - 94*, Oxford: Osprey Publishing, 1996.

Organizația Nord-Atlantică, *Parteneriat și cooperare*, AISM, 1994.

Constituția României, București, 2003.

Legea nr. 45/1994 privind apărarea națională a României.

Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea CSAȚ.

Legea nr. 121/2011 privind participarea forțelor armate la misiuni și operații în afara teritoriului statului român.

Legea nr. 473/2004 privind planificarea apărării.

Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea MAPN.

Strategia de Securitate Națională a României, 2008.

Conceptul Strategic al NATO, 2010.

Tratatul de la Lisabona, semnat la 13.12.2007 de statele membre UE și intrat în vigoare cu data de 01.12.2009.

Carta Albă a Securității și Apărării României (proiect), 2011.

Strategia Națională de Apărare a României (proiect), 2011.

Strategia Militară a României (proiect), 2011.

Doctrina Armatei României, București, 2012.

Strategia de Transformare a Armatei României, (proiect), 2011.

- AJP-01 (D) Allied Joint Doctrine*, 2010.
- Concepția privind comanda și controlul structurii de forțe în Armata României*, 2010.
- AAP-6 Glosar de termeni și abrevieri* (traducere), 2003.
- DEX, Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
http://www.mapn.ro/publicatii/2_2011.pdf
- <http://www.jstor.org/stable/2613344>